

BELEIDSNOTITIE

Deze notitie is opgesteld in het kader van de internetconsultatie over de verlenging van de naturalisatietermijn en dient ter onderbouwing van het bezwaar tegen invoering zonder overgangsregeling.

Gevolgenanalyse verlenging naturalisatietermijn naar 10 jaar zonder overgangsregeling

Datum: 02 Oktober 2025

Status: Analyse internetconsultatie

Onderwerp: Impact verlenging naturalisatietermijn van 5 naar 10 jaar

SAMENVATTING

De voorgestelde verlenging van de naturalisatietermijn van 5 naar 10 jaar zonder overgangsregeling heeft aanzienlijke economische, sociale en juridische risico's. Deze analyse evalueert de mogelijke gevolgen en presenteert argumenten voor een overgangsregeling om negatieve effecten te beperken.

1. ECONOMISCHE ANALYSE

1.1 Arbeidsmarktcontext

De Nederlandse arbeidsmarkt kende in Q3 2024:

- 106 vacatures per 100 werklozen (CBS, Q3 2024)
- Aanhoudende tekorten in IT, zorg, onderwijs en techniek
- Werkloosheid van 3,7% - een van de laagste in de EU

Deze krappe arbeidsmarkt maakt Nederland afhankelijk van internationale werving, met name voor hoogopgeleide posities.

1.2 Kennismigranten in Nederland

Populatie en volume:

- Circa 13.000 kennismigrantenvergunningen verleend in 2023 (IND)
- 2024: 16.000 nieuwe kennismigranten (26% daling t.o.v. 2023)
- Minimaal maandsalaris (2025): €5.688 (30+) of €4.171 (<30)

De daling van 26% in 2024 toont aan dat Nederland al minder aantrekkelijk wordt voor internationaal talent. Een langere naturalisatietermijn kan dit effect versterken.

1.3 Fiscale impact

Belastingbijdrage kennismigranten:

- Gemiddeld bruto-inkomen: €60.000-€75.000 per jaar
- Effectief belastingtarief: circa 30-37% (excl. sociale premies)
- Geschatte jaarlijkse inkomstenbelasting per kennismigrant: €18.000-€28.000

Scenario bij 10% vertrek: Bij vertrek van 10% van de huidige populatie kennismigranten betekent dit een geschat verlies van €23-36 miljoen aan jaarlijkse inkomstenbelasting. Dit betreft alleen directe inkomstenbelasting, exclusief BTW-consumptie, sociale premies en indirecte economische effecten.

1.4 Brain drain risico

Concurrerende landen - naturalisatietermijnen:

- Duitsland: 5 jaar (3 jaar bij bijzondere integratie) - ingevoerd juni 2024
- België: 5 jaar
- Zweden: 5 jaar
- Canada: 3 jaar (na permanent residence)
- Frankrijk: 5 jaar

Context: Duitsland heeft in juni 2024 de naturalisatietermijn juist verlaagd van 8 naar 5 jaar (3 jaar bij bijzondere integratie). Nederland zou met 10 jaar sterk uit de pas lopen met de Europese trend.

2. SOCIALE EN INTEGRATIEGEVOLGEN

2.1 Integratiemotivatie

Het huidige 5-jaarskader heeft aangetoonde effecten:

- 70-80% slaagt voor inburgeringsexamen binnen de termijn
- Duidelijk perspectief stimuleert actieve taallessen en cursussen
- Verdubbeling naar 10 jaar kan urgentie verminderen

Een langere termijn zonder direct perspectief kan leiden tot uitgestelde investeringen in taalbeheersing en maatschappelijke participatie.

2.2 Rechtszekerheid

Wijziging zonder overgangsregeling raakt fundamentele rechtsbeginselen:

- **Gewekt vertrouwen:** Mensen kwamen naar Nederland op basis van 5-jaarskader
- **Rechtszekerheid:** Abrupte beleidswijzigingen ondermijnen vertrouwen in overheid
- **Proportionaliteit:** Is verdubbeling noodzakelijk voor integratiedoelen?

2.3 Gezinsimpact

- Verlengde onzekerheid voor partners en kinderen
 - Effect op langetermijnplanning (carrière, onderwijs, huisvesting)
 - Verhoogd risico dat gezinnen alternatieve bestemmingen overwegen
-

3. JURIDISCHE EN POLITIEKE OVERWEGINGEN

3.1 Rechtsbescherming

Algemene beginselen van behoorlijk bestuur:

- Rechtszekerheidsbeginsel: voorspelbaarheid van overheidshandelen
- Vertrouwensbeginsel: bescherming van gewekte verwachtingen
- Proportionaliteitsbeginsel: evenredigheid van middel en doel

Overgangsregelingen zijn gebruikelijk bij substantiële beleidswijzigingen. Het ontbreken hiervan kan juridische procedures uitlokken.

3.2 Europese context

Europese trend:

- EU Blue Card richtlijn stimuleert aantrekken hoogopgeleide derdelanders
- Duitsland verlaagde termijn in 2024; meeste EU-landen hanteren 5-jaarstermijn

Nederland zou met 10 jaar de langste naturalisatietermijn in West-Europa hebben, wat spanningen creëert met bredere EU-doelstellingen voor internationale talentenwerving en het vestigingsklimaat voor kenniseconomie schaadt.

3.3 Reputatie-aspecten

- Perceptie als onbetrouwbare partner voor internationale professionals
- Negatieve berichtgeving in internationale vakpers en media
- Effect op employer branding van Nederlandse bedrijven bij internationale werving

4. INTERNATIONALE CONCURRENTIEPOSITIE

Vergelijking naturalisatietermijnen

Land	Termijn	Recente ontwikkeling
Duitsland	5 jaar (3 bij integratie)	Verlaagd in juni 2024
België	5 jaar	Stabiel
Zweden	5 jaar	Stabiel
Canada	3 jaar (na PR)	Stabiel
Nederland (huidig)	5 jaar	Stabiel
Nederland (voorgesteld)	10 jaar	Langste in West-Europa

Sectoriële competitie

Nederland concurreert direct met:

- **Tech/IT:** Duitsland (Berlin, München), Zweden (Stockholm), Ierland (Dublin)
- **Life sciences:** Zwitserland (Basel), Denemarken (Kopenhagen), VK (Cambridge)
- **Financiële diensten:** Duitsland (Frankfurt), Luxemburg, Ierland (Dublin)

Een 10-jaarstermijn plaatst Nederland in een significant competitief nadeel ten opzichte van deze directe concurrenten.

Empirische data

Recente ontwikkelingen tonen trend:

- 2024: 26% daling in nieuwe kennismigranten (van 21.600 naar 16.000)
- Expat center gebruik gedaald van 33.000 (2023) naar 24.400 (2024)
- Netto-migratie uit EU-landen: 9.000 (Q1 2023) → 3.000 (Q1 2025)

Deze cijfers tonen aan dat Nederland al aan aantrekkingskracht verliest. Verdere verlenging van naturalisatietermijn kan deze trend versterken.

5. ALTERNATIEF SCENARIO: MET OVERGANGSREGELING

5.1 Voorgestelde overgangsregeling

Concrete invulling:

- **Cut-off principe:** Iedereen die vóór inwerkingtreding wet minimaal 3 jaar legaal in Nederland verblijft
- **Regeling:** Deze groep kan naturaliseren volgens oude 5-jaarsregel
- **Rationale:** Beschermte gewekte verwachtingen en legitieme planning

5.2 Effecten van overgangsregeling

Economisch:

- Beperkt brain drain substantieel
- Behoudt fiscale bijdrage huidige populatie
- Voorkomt reputatieschade bij toekomstige werving
- Geschat behoud: €20-30M/jaar

Juridisch:

- Respecteert rechtszekerheidsbeginsel
- Vermindert risico juridische procedures
- Voorkomt precedent willekeurige wijzigingen
- Consistent met eerdere overgangen

Sociaal:

- Behoudt vertrouwen in overheidsbeleid
- Stimuleert verdere integratie
- Voorkomt gezinsonzekerheid
- Ondersteunt langetermijnplanning

Politiek:

- Toont evenwichtige beleidsaanpassing
- Beschermst internationale reputatie
- Demonstreert betrouwbaarheid
- Faciliteert draagvlak voor nieuw beleid

5.3 Precedenten in Nederlands beleid

Eerdere overgangsregelingen bij substantiële wijzigingen:

- **Inburgeringswet 2013:** Uitgebreide overgangsregeling voor mensen onder oud systeem
- **Studiefinanciering:** Gefaseerde overgang bij invoering leenstelsel (2015)
- **Partnerpensioenen:** Overgangstermijnen bij wijziging pensioenregels
- **Belastingherzieningen:** Structureel overgangsrecht bij wijzigingen

Deze precedenten tonen aan dat overgangsregelingen standaard zijn bij wijzigingen die individuele plannings en verwachtingen raken.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Kernbevindingen zonder overgangsregeling:

Risico's:

- **Economisch:** Geschat verlies €23-36 miljoen/jaar aan inkomstenbelasting (conservatieve schatting)
- **Brain drain:** Risico op 10-15% vertrek kennismigranten naar concurrerende landen
- **Arbeidsmarkt:** Verstevigt bestaande tekorten in IT, zorg en techniek
- **Juridisch:** Spanning met rechtszekerheidsbeginsel en behoorlijk bestuur
- **Reputatie:** Langste naturalisatietermijn in West-Europa schaadt vestigingsklimaat

Effect van overgangsregeling:

Voordelen:

- Beschermte gewekte verwachtingen van huidige populatie
 - Beperkt brain drain substantieel
 - Toont betrouwbaarheid en proportionaliteit van overheidsbeleid
 - Voorkomt juridische procedures en bezwaren
 - Consistent met eerdere Nederlandse overgangspraktijken
-

PRIMAIRE AANBEVELING

Implementeer een overgangsregeling waarbij iedereen die vóór inwerkingtreding van de wet minimaal 3 jaar legaal in Nederland verblijft, kan naturaliseren volgens de oude 5-jaarsregel.

Deze overgangsregeling is geen concessie, maar een noodzakelijke waarborg van rechtszekerheid, proportionaliteit en eerlijkheid die de negatieve effecten van de beleidswijziging substantieel beperkt tegen minimale administratieve lasten, en draagt bij aan het behoud van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor kennis en ondernemerschap.

Secundaire aanbevelingen:

- Evalueer na 3-5 jaar of 10-jaarsterm beoogde integratiedoelen bereikt
 - Monitor systematisch brain drain en arbeidsmarkteffecten
 - Analyseer vergelijkende ontwikkelingen in Duitsland en België
 - Onderzoek impact op vestigingsklimaat voor internationale bedrijven
 - Formuleer heldere cut-off datum in wettekst om juridische procedures te voorkomen
-

METHODOLOGISCHE OPMERKINGEN

Deze analyse is gebaseerd op publiek beschikbare data van CBS, IND, en relevante beleidsonderzoeken. Financiële schattingen zijn conservatief berekend op basis van beschikbare gemiddelden. Exacte effecten zijn afhankelijk van implementatie-details en individuele keuzes van betrokkenen. De analyse heeft als doel beleidsmakers te voorzien van een evenwichtige afweging van mogelijke gevolgen.

BRONNEN

CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek), IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst), OECD International Migration Outlook 2024, Duitse Bondsregering (Staatsangehörigkeitsgesetz 2024), Eurostat arbeidsmarktdata 2024.